

Internkontroll
Styring og kontroll
COSO og COSO ERM
Økonomisk kriminalitet
Misligheter

Økonomisk kriminalitet: Straff

- Lovstridig handling
- [Straffefrihetsgrunner](#) (Nødrett Strl §17, Nødverge §18)
- [Straffbarhetsvilkår](#) (Skyld strl §14, §20 flg)
- Medvirkning
- [Forsøk](#) (Strl §16)
- [Reaksjonssystemet](#) (Strl §15 flg)
- [Foreldelse](#) (Strl §66 flg og strl§71)

Økonomisk kriminalitet

- Grove bedragerier
- Regnskapskriminalitet
- Konkurskriminalitet
- Skatte og avgiftsunndragelser
- Korrupsjon og utroskap
- Hvitvasking (lov 20.6.2003 nr 41)
  - (Undersøkelsesplikt bl.a. for revisor)

Misligheter (ISA240.6)

- Tilsiktede handlinger
  - formål mulig urettmessig eller ulovlig fordel
  - f.eks.
    - forfalskning/endring av regnskapsmateriale
    - uriktig rapportering av betydning
    - feilaktig bruk av regnskapsprinsipper
    - underslag
- » ISA240 = Revisjonsstandard nr 240 punkt 6

Internkontroll er

- En prosess
  - igangsatt og gjennomført av virksomhetens styre, ledelse og øvrige ansatte
  - for å gi *rimelig* sikkerhet for at mål nås vedr
    - målrettet og kostnadseffektiv drift
    - pålitelig regnskapsrapportering
    - overholdelse av gjeldende lover og regler
- Definisjonen stammer fra COSO (www.coso.org/key.htm)

“En prosess”?

- Noe vi
  - planlegger
  - gjør
  - måler resultatene av
  - vurderer med tanke på forbedring
  - rapporterer til omverdenen om

IK: Fem komponenter iflg COSO

- Kontrollmiljø
- Risikovurdering
  - COSO ERM
- Kontrollaktiviteter
- Informasjon og kommunikasjon
- Overvåkning

Når er IK god?

- Hva var nå målsetningen igjen?
  - M&KE Drift
  - P Regnskap
  - Overholde L og R
- Resultatene vil vise om vi har (hatt) god IK
- Revisjonen skal fortelle ledelsen om IK er god nok ([RL](#) §5-1 og §5-6)
- Ansvar (ASL / [ASAL](#) § 6-12 og §6-13):
  - Styret: organisering
  - Ledelsen: iverksettelse og gjennomføring

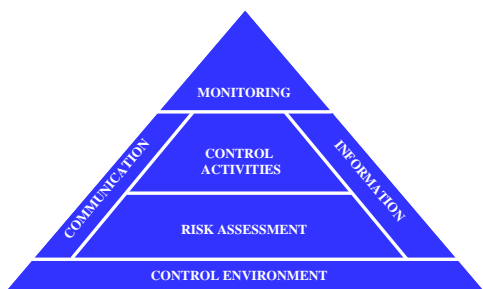

IK Rammeverk - COSO (USA)

Noen engelske termer

- Efficiency
  - (kostnads-)effektivitet
- Effectiveness
  - Måltrettethet
- Compliance
  - Samsvar / regel-etterlevelse
- Control
  - Styring
  - Kontroll

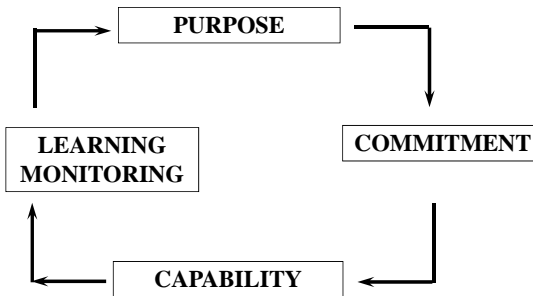

IK Rammeverk - CoCo (Canada)

(Ikke i læreboken, men mye brukt av internrevisorer)

Cocos kontrollkriterier

- Formål
  - mål og policy
  - trusler og muligheter
  - planlegning
  - ytelsesmål
- Forpliktelse (“kontrakt”)
  - etikk og integritet
  - personalpolitikk
  - autoritet, ansvar og myndighet
  - gjensidig tillit
- Evne
  - kunnskap, Dyktighet og verktøy
  - gode kommunikasjonsprosesser
  - informasjon/koordinering
  - kontrollaktiviteter
- Overvåkning og læring
  - se internt og eksternt
  - løpende måling av ytelse
  - revurder infobehov og systemer
  - rutiner for oppfølging

Viktige kontrollmål for regnskapet:

- Gyldighet (hendelsen skal eksistere)
- Autorisasjon (autoriserte transaksjoner)
- Fullstendighet (alle trans og alle data om hver trans)
- Nøyaktighet (f.eks. riktig beløp)
- Korrekt klassifisering (bl.a. riktig konto)
- Korrekt periodisering (ajourhold)

Forskrifter for internkontroll

- FOR-1997-06-20-1057 IK for finansinstitusjoner
- (Helse, miljø og sikkerhet)
- (Næringsmidler)
- (barnevern)
- (Akvakultur)
- (sosial / helsetjenesten)
- (Vannressurser)

Kontrollmiljø

- Handlinger og prosedyrer m utpunkt i styrende organers holdninger til IK
- Basis for de andre 4 COSO-komponentene
- Påvirkes av ansatte og ledes forhold til
  - Integritet og etiske verdier
  - kompetanse og personalpolitikk
  - holdninger til kontroll

Etikk

- Ulovlig eller uetisk?
- Personlig integritet
  - vilje og evne til å oppføre seg som forventet
- Etske retningslinjer
  - selskapets representant utad og innad
  - disponering av selskapets eiendeler

Organisasjonsstruktur

- Kjerneaktiviteter og støtteaktiviteter
- Avdelinger
  - forretningsprosesser
  - geografi
  - funksjon
- Avgrensning mot omverdenen

Ansvar og myndighet

- Kontrollspenn
- Kontrollhierarki
- Ansvarshierarki
- Instruksjer og fullmakter
- Styring / disponering av ressurser
- Rapporteringsansvar

Styrets ansvar

- Effektivt og engasjert
- Representere eierne og selskapets interesser
  - jf. Skogeierrepr i Unions styre
- Uavhengig av ledelsen og kompetent
- Kontrollere ledelsen

Ledelsesfilosofi og -stil

- Målstyrt
- Byråkratisk
- Detaljstyrt
- Lederstil

- Ledelse
  - å få noe til å skje via andre

Personalpolitikk

- Rekruttering
- Utvikling av den enkelte ansatte
- Likebehandling, rettferdighet
- Incentiver
- Optimal bruk av den ansatte
- Stabilitet eller svingninger?

Rammebetingelser

- Lovverket
- Selskapsformålet
- Avtaler (forretningspartnere)
- God skikk
